

KESKKONNAAMET

Haapsalu Linnavalitsus
hlv@haapsalulv.ee

Teie 07.02.2025 nr 5-1/1/25-4

Meie 07.03.2025 nr 6-3/24/10944-4

Seisukoht Rohuküla sadama lõunabasseini sadamarajatiste rekonstrueerimise keskkonnamõju hindamise aruande kohta

Edastasite Kesklinnaametile¹ keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 21 lg 1 kohaselt seisukoha andmiseks Rohuküla sadama lõunabasseini sadamarajatiste keskkonnamõju hindamise (edaspidi KMH) aruande eelnõu². KMH aruande ja muude asjasse puutuvate materjalidega on võimalik tutvuda ning materjalide kohta ettepanekuid, vastuväiteid ja küsimusi esitada kirjalikult kuni 08.03.2025.

Kesklinnaamet on varasemalt esitanud seisukoha Rohuküla sadama lõunabasseini sadamarajatiste rekonstrueerimise KMH programmi kohta oma 18.06.2024 kirjaga nr 6-3/24/10944-2. KMH programm tunnistati Haapsalu linnavalitsuse poolt nõutele vastavaks 25.09.2024 korraldusega nr 772. Korralduses³ on toodud: „*KMH programmi avalikustamise ajal ei laekunud ühtegi ettepanekut ega arvamust*“. Märgime, et Kesklinnaameti ei teavitatud KeHJS § 16 lg 3 p 3 kohaselt KMH programmi avalikust väljapanekust ja avalikust arutelust.

Kavandatava tegevuse eesmärk on Lääne maakonnas Haapsalu linnas Rohukülas Rohuküla sadam 1 maaüksusel⁴ rekonstrueerida Rohuküla sadama lõunabasseini sadamarajatised (Läänemuul, Lõunamuul ja Ristmuul), mis kaitsevad sealt väljuvaid ja sinna suunduvaid parvlaevu. Kavandatava tegevusena nähakse ette kuni 180 000 kuupmeetri tahkete ainete uputamine merepõhja, akvatooriumi süvendamisega mahus kuni 210 000 kuupmeetrit ning hooldussüvendustööd kogu sadama akvatooriumi ulatuses koos kaadamisega mahus kuni 100 000 kuupmeetrit ja hooldussüvendustöid iga 3 aasta järel kuni 10 000 kuupmeetrit.

Kesklinnaamet on edastatud materjalidega tutvunud ning järgnevalt esitab Kesklinnaamet täiendavad ettepanekud, millega palub arvestada:

1. KMH aruandes ei ole käsitletud mõju Natura elupaigatüübile rannikulõukad (1150*). 1150* elupaik on inventeeritud Kapteni kinnistul (katastritunnus 67401:001:0872), kuhu arendaja kaalub süvenduspinnase paigutamist. KMH aruanne vajab selles osas täiendamist.
2. KMH aruandes on vastuolu lindude pesitsusperioodi ajavahemiku osas nt 01.04-30.06 (lk-d 45, 48, 91, 92, 45 ja 48) ja 15.04-31.07 (lk-d 7 ja 52). Kesklinnaameti hinnangul on KMH aruandes määratud ajavahemik lindude pesitsuseks liiga lühike. Aruandes viidatakse Heltermaa sadama KSH-le, mille aruandes lk 76 ja 117 on linnustiku kaitseks soovitatud meede: „*Süvendus ja*

¹ Kiri on registreeritud Kesklinnaameti dokumendihaldussüsteemis 10.02.2025 nr 6-3/24/10944-3 all.

² „Rohuküla sadama lõunabasseini sadamarajatiste rekonstrueerimise keskkonnamõju hindamine“, koostaja Skepast&Puhkim OÜ, töö nr 24000032, kuupäev 27.01.2025.

³ Haapsalu linnavalitsuse 25.09.2024 korraldus nr 772, „Rohuküla sadama lõunabasseini sadamarajatiste rekonstrueerimise keskkonnamõju hindamise programmi nõutele vastavaks tunnistamine“, lisa 2.

⁴ Katastritunnus 67401:001:0738, registriosa nr 862832, pindala 6,84 ha.

kaadamistöid vältida 1. aprillist kuni 15 juulini“. Keskkonnaamet juhtis oma 15.11.2024 kirjas nr 6-2/24/10671-6 „Heltermaa sadama detailplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande tingimuslik kooskõlastamine“ tähelepanu, et linnustiku ekspert soovitas piirangut kuni juuli lõpuni, kuna vastasel juhul ei ole välistatud oluline mõju Väinamere linnuala eesmärkidele. Keskkonnaamet leidis, et nendest kuupäevadest tuleb kinni pidada. Seega tuleb ka Rohuküla sadama puhul kasutada samu kuupäevi 1. aprill kuni 31. juuli, sest tegemist on sama linnualaga, sama piirkonnaga ja sama kaadamisalaga.

3. KMH aruande kokkuvõttes (lk 5) on toodud: „*Süvenduspinnas kaadatakse merre Heinlaia kaadamisaladel, sadama Põhjabasseini kirde- ja kagunurgas ja/või ladustatakse maismaale Kemo ja Kapteni kinnistul*“. Juhime tähelepanu et lk 7 täpsustuse kohaselt Põhjabasseini kirdenurka ei ole kaadamine lubatud. Lk 12 on toodud, et pinnase ladustamine Kemo kinnistule (katastritunnus 67401:002:0881) avaldaks olulist negatiivset mõju nii Väinamere loodusalale kui ka hoiualale, merevee kvaliteedile ja ka taimestikule ja loomastikule. Seega ei saaks pinnast paigutada ka Kemo kinnistule. Lisaks vajab veel hindamist pinnase ladustamine Kapteni kinnistule (vt punkt 1). Palume korrigeerida kokkuvõtvat osa, et oleks üheselt selge, millised tegevused on lubatavad.
4. Lk 5, 10 ja 76 on toodud: „*Arendajal on olnud plaan segada süvenduspinnast põlevkivituhaga. Sellise tegevuse võimalikkuse üle otsustamisel tuleb arvestada, et piirkonna põhjavesi on nõrgalt kaitstud*“. Lk 93 ptk 8.4. on täpsustatud, et tegevuse planeerimisel tuleb koostada projekt. Selgitame, et kuna KMH aruande koostamise ajal ei ole teavet põlevkivituhaga kasutamise osas, siis selles osas ei ole mõju ka hinnatud. Kui soovitakse põlevkivituhaga kasutada, on vajalik projekti koosseisu lisada ka eksperthinnang, et hinnata saadud segu saasteainete sisalduse või nende leostuvusnäitaja vastavust keskkonnaministri 21.04.2004 määruse nr 21 „Teatud liiki ja teatud koguses tavajäätmete, mille vastava käitlemise korral pole jäätmeloa omamine kohustuslik, taaskasutamise või tekkekohas kõrvaldamise nõuded“ § 41 toodud nõuetele ning tegevuse mõju veekeskkonnale ja elustikule.
5. Lk 10 ja 76 on toodud: „*Kavandatava tegevuse mõjualas ja Rohuküla sadama territooriumil ei ole registreeritud puurkaeve. Kapteni maaüksusega piirnevatel Häärberi tee 4, 4a ja 8 elamumaa maaüksustel asuvad registreeritud puurkaevud. Nimetatud puurkaevude sügavused jäävad vahemikku 25–36 m, vett võetakse Siluri-Ordoviitsiumi Matsalu põhjaveekogumist (11§2019). Kaevude hooldusala ulatus on 10 m. Süvendatava pinnase paigutamise ühe alternatiivina on kaalumisel sadama maa-alaga piirnev Kapteni kinnistu*“. Veeseadus § 127 lg 1 sätestab, et heitvee ja saasteainete pinnasesse juhtimine ei ole lubatud veehaarde sanitaarkaitsealal ja hooldusalal ning lähemal kui 50 meetrit sanitaarkaitseala või hooldusala välispiirist. Kuigi pinnase paigutamine ei ole otseselt heitvee ja saasteainete pinnasesse juhtimine võib saastunud pinnasest saasteaineid eralduda. Seega peaks pinnase paigutamisel lähtuda sellest, et saastunud pinnase paigutamine ei ole lubatud kaevudest 10 m + 50 m kaugusel. Palume vastavalt täiendada leevendusmeetmeid.
6. Lk 12 on toodud, et pinnase ladustamine Kemo kinnistule avaldaks olulist negatiivset mõju nii Väinamere loodusalale kui ka hoiualale, merevee kvaliteedile ja ka taimestikule ja loomastikule. Lk 11, 73 ja 93 on toodud: „*Reostunud pinnase paigutamine vahetult merega piirnevale maaüksusele ilma spetsiaalseid reostustõkkeid rakendamata ei ole aktsepteeritav, sest reostus levib sealt põhjavette ja tagasi akvatooriumisse*“. Sama meetme rakendamine oleks vajalik ka kaadamisel Põhjabasseini kaguosasse. Lisaks palume täpsustada, milliseid reostustõkkeid silmas peetakse, kas kaitsetammi ja settetõkke varju? Palume täpsustada ja korrigeerida leevendusmeetmeid.
7. Lk 23 on toodud: „*Halva keemilise seisundi põhjuseks on hinnatud maismaalt tulevat saastekoormust (üldfosfor, fosfaadid, anorgaaniline lämmastik)*“. Juhime tähelepanu, et veekogumite koondseisund 2023⁵ kohaselt on Väinamere rannikuveekogumi halva keemilise seisundi näitajaks Hg kalas, kesise ökoloogilise seisundi näitajad on P-üld, Secchi, Chl_a, FP_biom, ZKI2. Palume aruannet selles osas korrigeerida.

⁵ <https://keskkonnaportaali.ee/et/teemad/vesi/pinnavesi/pinnaveekogumite-seisundiinfo>

8. Lk 51 ptk 7.2.1. käsitletakse tegevuse mõju maismaataimestikule ja -elustikule ning lk 76 ptk 7.6.2. käsitletakse mõju põhjaveele ja joogivee kvaliteedile. Juhime tähelepanu, et Kapteni kinnistul asub veekogu. Veekogu ümbruses on märgala, mullastiku kaardi järgi on seal alal 100% sooldunud gleimuld - mereveega sageli üle ujutatud, pärast üleujutust sisaldavad rohkesti kloriide, sulfaate ning teisi merevees lahustuvaid sooli. Sooldunud rannikumuldadest kõige soolarikkam. Iseloomulik soolalembeline rohttaimestik, kus juhtival kohal on tuderluga. Mullaprofiil koosneb kihilisest AT- ja G-horisondist. Huumushorisoni tüsedus 2-10 cm.

Kui Kapteni kinnistule paigutatakse süvenduspinnast ning seal olev veekogu likvideeritakse, on tegevuseks vajalik taotleda keskkonnaluba veeseadus § 187 p 16 alusel. Mõjude hindamisel tuleb käsitleda veekogu likvideerimise mõju põhja- ja pinnaveerežiimile, ümbruskonna taimestikule, loomastikule, lindudele. KMH aruande ptk 7.2.1. Kapteni kinnistu täitetööde mõju elustikule ei käsitle ning ptk 7.6.2. Kapteni kinnistu täitetööde mõju veerežiimile ei käsitle (nimetatud on vaid võimaliku Tbt reostuse jõudmist põhjavette). Palume KMH aruannet täiendada.

9. Lk 46, 48, 53 ja 91 on toodud: „Kaadamine Põhjabasseini kaguossa võimalikku elupaigatiüpi ei kahjusta, kui rakendatakse heljumi leviku tõkestamise meetmeid, et see ei leviks Põhjabasseini veekeskkonnas“. Jääb ebaselgeks, milliseid meetmeid peab rakendama, palume täpsustada.
10. Lk 47 on toodud leevendusmeede: „Väljaspool Rohuküla sadama akvatooriumi kavandada kaadamistööd väljapoole kalade kevadist kudeperioodi“. Leevendusmeetmed peavad olema piisavalt täpsed, seega palume täpsustada, millist perioodi on peetud kalade kevadiseks kudeperioodiks. Lähtuvalt linnustikust on soovitatav vältida süvendus ja kaadamistööd 1. aprillist kuni 30 juulini. Keskkonnaameti hinnangul katab see ka kalastikule olulise perioodi. Lisaks jääb ebaselgeks, kas kaadamisel Põhjabasseini kagunurka piirangud vajalikud ei ole. Palume täpsustada.
11. Palume üle vaadata leevendusmeetmed seoses kaadamisega Heinlaiu kaadamisalale (lk 48 ja 91). Erisusi on võrreldes Heltermaa sadama detailplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande⁶ viimase versiooniga, mis Keskkonnaametile 29.01.2025 saadeti:
- Heljumi leviku lokaliseerimiseks kaadamisala piirsesse, tuleb kaadata võimalikult tuulevaikse ilmaga. Kaadamisala siseselt täpsema asukoha valik sõltub kõige enam töö teostamise hetkel valitsevatest ilmastikuoludest. Soodsate ilmaolude korral ehk tuule kiiruse juures kuni 3m/s tuleks kaadamise punkt valida võimalikul kaadamisala keskel. Kui tuule kiirus on kuni 5 m/s, tuleks kirde- ja kagutuule korral kaadamispunkt valida kaadamisala lõunapoolses osas ning edela- ja loodetuulte korral kaadamisala põhjapoolses osas.
 - Süvendus ja kaadamistööd vältida 1. aprillist kuni 31 juulini, sest sellel ajavahemikul kasutavad nii sadamala lähiala ja kaadamisala piirkonda pesitsevad veelinnud kõige intensiivsemalt. Antud ajavahemikul võib süvendus- ja kaadamistööd põhjustada nii otsest häiringut kui toidubaasile ebasoodsat mõju.

Palume KMH aruandes leevendusmeetmete sõnastus üle vaadata ja korrigeerida.

12. Lk 68 on toodud: „Kavandatud muulide rajamine ei mõjuta hüdrodünaamilist pilti ega uhtumise-settimise tasakaalu Rohuküla sadama lähistel“. Siiski on mõju rannaprotsessidele käsitletud alles lk 69 ptk 7.3.2. Palume korrigeerida.
13. Lk 56 on toodud: „Heljumi leviku modelleerimisel oli eeldus, et pinnas pumbatakse otse tammiga eraldatud settebasseini kaadamiskohal“. Lk 57 on toodud: „Selleks, et vähendada potentsiaalset sette kandumist 7. kai esisele alale on mõistlik kasutada sette liikumist takistavaid varjusid“. Siiski on lk 68 ptk 7.3.1.5. ja lk 93 ptk 8.2. toodud: „Selleks, et vähendada potentsiaalset sette kandumist 7. kai esisele alale on mõistlik kasutada sette liikumist takistavaid varjusid **või** rajada enne kaadamist ala ümber kaitsetamm“. Kui mudeldamisel juba lähtuti eeldusest, et kaadamine toimub tammi taha ning nähti ette ka vajadust settetõkke varjude kasutamist, siis peaks sõnastama lause järgnevalt „Selleks, et vähendada potentsiaalset sette kandumist 7. kai esisele alale tuleb rajada enne kaadamist ala ümber kaitsetamm ja kasutada sette liikumist takistavaid varjusid“. Palume sõnastust korrigeerida.

⁶ Lemma OÜ, 2025. Heltermaa sadama detailplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruanne.

14. Lk 69 ptk-s 7.3.1. palume käsitleda ka seda, kas ja kui palju süvendamisel ja kaadamisel vette paisatavad toitained mõjutavad rannikuveekogumi seisundit. Lk 69 on selgitatud, et setetes ΣPCB ega ΣPAH piiri ei määratud, kuna ainetele sihtväärtusi kehtestatud ei ole. Sellise lähenemisega ei saa nõustuda. Analüüsid võib jätte tegemata, kui objektiivse teabe põhjal ei saa eeldada ΣPCB ega ΣPAH reostuse esinemist (puuduvad ajaloolised ja olemasolevad PAH ja PCB reostuse allikad⁷). PAH-id võivad vabaneda fossiilkütuste põletamine, jäätmete põletamine, nafta rafineerimine, naftareostused ning tööstuslike ja põllumajanduslike väljavooludega. PCB-sid kasutati jahutusvedelike, plastifikaatoritena ja määrdeainetena; vanad seadmed, jäätmete kõrvaldamine ja saastunud setete transport aitavad siiski kaasa merekeskkonna saastumisele⁸. Reostuse hindamisel on võimalik lähtuda välispraktikast⁹. Palume KMH aruannet täiendada vastava selgitusega.
15. Lk 10 on toodud: „Kuna määrusega ei ole TBT-le piir- ega sihtarvu kehtestatud, ei liigitu meres olev reostunud sete kuivmahukaaluga ca 19710 t (TBT-katiooni ca 32 g) maismaal ohtlikke aineid sisaldavaks pinnaseks“. Keskkonnaamet sellega ei nõustu. Jäätmete liigitamisel kas ohtlikeks või tavajäätmeteks lähtume keskkonnaministri 14.12.2015 määrusest nr 70 „Jäätmete liigitamise kord ja jäätmenimistu¹⁰“ (määrus nr 70). Määruses nr 70 käsitlevad ohtlike jäätmete liigitamist § 7 ja § 8. Jäätmete liigitamisel arvestatakse jäätmete omadustega (sh raskemetalli sisaldusega). Tributüülina (TBT) on klassifitseeritud ohulause koodiga H410, millele on loetletud ohtlik omadus HP14. Nõukogu määrus (EL) 2017/997 sätestab, et kui ohtliku omadusega HP14 aine sisaldus ületab massist 0,1%, on tegemist ohtlike jäätmetega. Põhjasette (mahuga 19 710 t) TBT sisaldus puuraugu PA6 proovis on 32 g. See jääb proovi võetud massist alla 0,1%, seega pole tegemist ohtliku pinnasega.
- Lk 73 on toodud: „Kui süvenduspinnast kasutatakse sadama territooriumil üle 1 tonni aastas, on selleks vaja taotleda jäätmeluba“. Selgitame, et kui saastumata mineraalse süvenduspinnase edasine kasutus on kindel, ei loeta süvenduspinnast jäätmeks. Jäätmeks tuleb lugeda saastunud pinnast. Käesolevalt soovitakse alternatiivina planeerida saastumata pinnase paigutamist Kapteni kinnistul ja sellisel juhul ei ole tegemist jäätmega, tegemist on kaevisega maapõuseaduse § 6 ja § 96 mõttes. Juhime tähelepanu, et maapõuseaduse § 97 lg 1 kohaselt ehitamisel maapõues tehtavate tööde ja ehitamise käigus üle jääva kaevise võõrandamine või selle väljaspool kinnisasja tarbimine, kui võõrandatava või tarbitava kaevise kogus on suurem kui 5000 kuupmeetrit, on lubatud ainult Keskkonnaameti loal.
16. Lk 89 ja 93 on toodud: „Kapteni ja Kemo kinnistutel jäävad võimalikud pinnase ladustamisalad nii korduva üleujutusohuga kui ka tuleviku kontekstis kliimamuutustest tuleneva mereveetaseme tõusuga korduva üleujutustega aladele. See tähendab, et arendajal tuleb kindlustada, et välditakse mereveetaseme tõusu ja üleujutustega pinnase uhtumist tagasi merre“. Kindlustamine on käsitletav leevendusmeetmena. Palume täpsustada, kuidas tuleb ala kindlustada, et pinnase uhtumist tagasi merre ei toimuks.
17. Leevendusmeetmete ptk-s 8 ei ole toodud järgmisi leevendusmeetmeid, mis on seotud Tbt-ga saastunud pinnase kaadamise ja paigutamisega:
- Juhul, kui reostunud süvenduspinnast on vaja kaadata Heinlaiu kaadamisalale, siis võib seda kaadata ainult kaadamisala K1 keskpunkti soodsate ilmaolude korral ehk tuule kiiruse juures kuni 3m/s. Reostunud pinnas tuleb võimalikult kiiresti matta puhta süvenduspinnase kihiga (lk 71).

⁷HELCOM süvendamise ja kaadamise juhik lk 30. Kättesaadav: <https://helcom.fi/wp-content/uploads/2024/03/HELCOM-Guidelines-for-Management-of-Dredged-Material-at-Sea.pdf>.

⁸ Vanavermaete, D., Hostens, K., Le, H.M., Lessuise, A., Ruttens, A., Waegeneers, N. and De Witte, B., 2023. Short-and long-term assessment of PAH, PCB, and metal contamination in the Belgian part of the North Sea. *Chemosphere*, 310, p.136905.

⁹ Eesti Keskkonnauuringute Keskus OÜ 2023. Eesti merealal asuvate ankruvalade merepõhjasetete uuring 2023. Aruanne. TalTech Meresüsteemide Instituudi poolt 2015 aastal koostatud juhend „Süvendamise ja kaadamisega kaasneva võiva keskkonnamõju kaalumise ja sellega arvestamise juhendi koostamine“. Kättesaadav: <https://kliimaministeerium.ee/sites/default/files/documents/2023-04/Eesti%20tegevuskava%20lisadega%20t%C3%A4iendatud%203.pdf>.

- Kaadamisel Põhjabasseini kagunurka ilma spetsiaalseid reostustõkkeid rakendamata ei ole aktsepteeritav, sest reostus levib sealt põhjavette ja tagasi akvatooriumisse (lk 11 ja 73).
- Pinnase paigutamisel Kapteni kinnistule, tuleb eelnevalt alumistes kihtides ladustada puhas, väljastpoolt reostuskehandit süvendatud pinnas (lk 76).

Lisaks puudub meede, millele on viidatud lk 8 ja 69: „*Kui soovitakse kasutada pumpsüvendajat, tuleb enne süvendustöid kavandatud muulid valmis ehitada*“. Palume leevendusmeetmete peatükki täiendada.

18. Palume aruannet korrigeerida infoga, millised on ajalised piirangud erinevate tööde tegemisel Rohuküla sadamas (kaadamine Põhjaseini kagunurka, süvendamine, tahkete ainete paigutamine muulide rajamisel, pinnase paigutamine Kapteni kinnistul, kaadamine Heinlaiu kaadamisalal). Läbivalt esineb aruandes ebatäpsusi:
 - lk 48 on toodud: „*Väljaspool Rohuküla sadama akvatooriumi kavandada kaadamistööd väljapoole kalade kevadist kudeperioodi*“, st kaadamisel Põhjabasseinis justkui ajalist piirangut ei ole;
 - lk 91 ptk 8.1. on toodud: „*Süvendus- ja kaadamistööd vältida 1. aprillist kuni 30 juunini*“;
 - lk 92 ptk 8.1. toodud: „*Ehitustöödega tuleb alustada enne lindude pesitsusperioodi algust märtsi alguses või tagada lindudele pesitsusrahu perioodil 1. aprillist kuni 30 juunini*“ ja samas lk 7 on toodud: „*Ehitustöödega (sh süvendamise ja kaadamisega) tuleb alustada sadamas enne lindude pesitsusperioodi algust märtsi alguses või tagatakse pesitsusrahu perioodil 15. aprillist kuni 31 juulini*“.

Selguse mõttes soovitame lisada ptk 8 tabeli, kus oleks toodud selgelt välja ajalised piirangud ja täpsustada sõnastust (kas ehitus sisaldab nii süvendamist, kaadamist, tahkete ainete paigutamist kui ka pinnase planeerimist).

19. KMH aruandele tuleb lisada lisamaterjalina järgmised dokumendid: “Rohuküla sadama rekonstrueerimistööde heljumi matemaatiline modelleerimine” (OÜ Corson, Tallinn 2024) ja „Rohuküla sadama akvatooriumi reostustingimused. Põhjasette reostusuuringu aruanne“ (OÜ REI Geotehnika, töö nr 5491-24. Tallinn, september 2024).

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Helen Manguse
juhataja
keskkonnakorralduse büroo

Elviira Vanatare 511 9817 (keskkonnakorraldus)
elviira.vanatare@keskkonnaamet.ee

Helerin Lilleleht 5680 2117 (looduskasutus)
helerin.lilleleht@keskkonnaamet.ee

Elle Puurmann 517 4811 (looduskaitse planeerimine)
elle.puurmann@keskkonnaamet.ee

Kai Ginter 5699 4373 (meri)
kai.ginter@keskkonnaamet.ee

Elisabeth Paenurm 5396 9721 (jätmed)
elisabeth.paenurm@keskkonnaamet.ee

Märt Kesküla 523 4410 (vee-elustik)
mart.keskula@keskkonnaamet.ee